

Rodzina najlepszą inwestycją

Wydano w ramach Obchodów Dnia Praw Rodziny pod Patronatem Honorowym
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Rodzina najlepszą inwestycją

Wydano w ramach Obchodów Dnia Praw Rodziny pod Patronatem Honorowym
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy

Narodowy Komitet Obchodów
Dnia Praw Rodziny

Warszawa, październik 2017 r.

Spis treści

1. Program „Rodzina 500+”	8
2. Program „Za życiem”	9
3. Rozwój opieki nad małym dzieckiem	10
4. Wspieranie rodzin wielodzietnych	11
5. Reforma edukacji	12
6. Program „Mieszkanie+”	12
7. Praca	13
8. Przywrócenie wieku emerytalnego	15
9. Godna jesień życia	17
10. Udogodnienia w dostępie do świadczeń	19
11. Obraz polskich rodzin	19

Szanowni Państwo,

Rodzina – od niej wszystko się zaczyna. To ona stanowi fundament naszego państwa. Wychowuje, uczy, wpaja najistotniejsze wartości i daje oparcie na różnych etapach życia. Jest źródłem wiedzy o tym, jak być dobrym człowiekiem. Właśnie rodzina stała się priorytetem mojego rządu. W jej dobrą przyszłość stale inwestujemy. Wierzę, że to najlepsza z możliwych lokat.

Dla mnie polskie rodziny to przede wszystkim wspólnota pokoleń. Dziadkowie, rodzice, rodzeństwo, dzieci – żyjemy w bliskich relacjach ze sobą, doceniamy te więzi. By radość ze wspólnie spędzanego czasu była pełna, niezbędne jest zaspokojenie podstawowych potrzeb związanych z codziennym życiem. Jestem bardzo zadowolona, że przyczyniliśmy się do zredukowania biedy wśród dzieci. Fakt, że znacznie poprawiła się sytuacja materialna dużych

rodzin jest dla mnie szczególnie ważny. Uważam bowiem, że wielodzietność jest powodem do dumy. Mam nadzieję, że dzięki programom takim jak „Rodzina 500+” i „Mieszkanie+” Polacy częściej będą decydować się na kolejne potomstwo. Dzięki temu nie tylko rodzice pomnożą swoje szczęście, ale także nasz kraj będzie mógł stabilnie się rozwijać. W rękach polskich rodzin leżą losy naszej Ojczyzny.

Rodzice dbają o dobre wykształcenie swoich pociech. Mając to na względzie, zdecydowaliśmy się na reformę systemu edukacji. Zależy nam, żeby każdy uczeń miał równe szanse na rozwój wiedzy i zainteresowań w przyjaznym środowisku. Chciałabym, żeby dzieci kończąc edukację, miały nie tylko kompleksową wiedzę, ale także umiejętności, które pozwolą im dobrze odnaleźć się na rynku pracy.

Uważam, że wszyscy Polacy powinni korzystać ze wzrostu gospodarczego naszej Ojczyzny, tym bardziej, że to oni go tworzą. Spadło bezrobocie, jest więcej miejsc pracy, wzrosły płace. Te dane bardzo mnie cieszą, ale nie chcemy na tym poprzestać. Naszym celem jest dalsze dążenie do wzbogacenia się wszystkich obywateli. Dlatego mój gabinet wprowadza ambitne projekty, które mają stworzyć szanse dla każdego, kto chce inwestować w swoją przyszłość. „Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” jest filarem dla wzmocnienia przedsiębiorczości w naszym kraju.

Jesień życia dla seniorów powinna być okresem radosnym i spełnionym. Babcie i dziadkowie dają niezbędne oparcie swoim bliskim. Przekazują bezwarunkową miłość i życiowe doświadczenia. Z myślą o nich wprowadziliśmy program, który ma ich wspierać w codziennym życiu – „Leki 75+”. Dzięki temu projektowi więcej pieniędzy zostaje w kieszeniach starszego pokolenia. Dodatkowo powróciliśmy do poprzedniego wieku emerytalnego (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn), dzięki czemu seniorzy będą mieli więcej czasu, który mogą poświęcić wnukom.

Dla mnie społeczeństwo jest sumą rodzin, ich połączonych losów. Każda jest inna, ale równie ważna i ma swój nieoceniony wkład w rozwój Polski. Świętując Dzień Praw Rodziny, który ustanowiono jako wyraz troski o ich przyszłość, obiecuję że mój rząd nadal wytrwale będzie pracować na rzecz zapewnienia im bezpieczeństwa i dobrobytu. Jestem głęboko przekonana, że inwestycja w rodzinę procentuje i daje wymierne rezultaty.

Z wyrazami szacunku

Beata Szydło
Prezes Rady Ministrów

Szanowni Państwo,

rodzina jest wartością głęboko wpisaną w naturę człowieka i cenioną przez każdego z nas. To dzięki rodzinom jest możliwy rozwój kolejnych pokoleń. W rodzinie otwieramy się na drugiego człowieka i otaczający nas świat. Tu doświadczamy miłości i poznajemy świat wartości, którymi warto kierować się w życiu.

Jak słusznie zauważono w preambule ogłoszonej 22 października 1983 roku Karcie Praw Rodziny skierowanej do wszystkich ludzi dobrej woli, „rodzina jest miejscem spotkania różnych pokoleń, które pomagają sobie wzajemnie w osiągnięciu mądrości życiowej oraz w godzeniu praw poszczególnych osób z wymaganiami życia społecznego”. Jestem przekonana, że rodzina jest tą wartością, która łączy wszystkie Polki i wszystkich Polaków.

Od pomyślności rodzin zależy los całego państwa. Właśnie dlatego rząd Beaty Szydło otoczył rodziny należną im troską. Nieustannie pracujemy nad tworzeniem warunków sprzyjających powstawaniu rodzin i ich rozwojowi. Preferowane doraźne, szczątkowe i nie zawsze skuteczne rozwiązania zastąpiliśmy polityką rodzinną, której wyznacznikami są strategiczność i długofalowość.

Polityka rodzinna stała się faktem dzięki obecnemu rządowi. Realnego znaczenia nabrała wraz z wprowadzeniem programu „Rodzina 500+”. Powstał on przede wszystkim po to, aby przeciwdziałać negatywnej sytuacji demograficznej. Celem programu jest wsparcie finansowe rodzin wychowujących dzieci. Ma także zachęcać rodziny do podejmowania decyzji o posiadaniu większej liczby dzieci. Dziś po przeszło roku funkcjonowania programu „Rodzina 500+” można śmiało powiedzieć, że spełnił postawione przed nim cele – jest inwestycją w rodzinę, wyraźnie zredukował ubóstwo i przyczynił się do wzrostu urodzeń.

Cały czas pracujemy nad kontynuowaniem i udoskonalaniem polityki rodzinnej. Niedługo po starcie programu „Rodzina 500+” uruchomiliśmy nowy instrument tej polityki – program „Za życiem”. Ma on na celu wsparcie rodzin wychowujących niepełnosprawne dzieci. Poszerzamy krąg adresatów Karty Dużej Rodziny. Wprowadzamy rozwiązania, dzięki którym powstaną nowe żłobki i miejsca opieki dla dzieci do lat 3, a rodzice z powodzeniem będą mogli łączyć role zawodowe z życiem rodzinnym.

To jednak tylko wycinek szerokiej oferty wsparcia skierowanego do polskich rodzin. Uzupełniają ją liczne inicjatywy i przedsięwzięcia. Wystarczy wspomnieć chociażby o zmianach w systemie edukacji, rozwoju mieszkalnictwa, wspieraniu rodzin wielodzietnych czy wreszcie działaniach na rzecz seniorów. Niezwykle istotny dla warunków, w jakich funkcjonują rodziny, jest wzrost gospodarczy i bardzo dobra sytuacja na rynku pracy.

Niniejszy raport, który mam przyjemność oddać w Państwa ręce, powstał w związku z ustanowionym w 2016 roku przez Sejm Dniem Praw Rodziny, obchodzonym 22 października. Wybór tej daty jest wyrazem szacunku dla świętego Jana Pawła II, który podczas swojego pontyfikatu nieustannie zabiegał o zagwarantowanie praw rodziny i ich realizację.

Mam nadzieję, że lektura raportu Rodzina najlepszą inwestycją okaże się dla Państwa cenna, pomocna i interesująca.

Z wyrazami szacunku

Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Drodzy Przyjaciele Rodziny,

ustanowienie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Dnia Praw Rodziny było ukoronowaniem starań prawicowych posłów, którzy w latach 2009-2015 wielokrotnie składali projekty stosownej uchwały. Niestety żaden z tych projektów nie doczekał się nawet pierwszego czytania w Komisji Polityki Społecznej i Rodziny. Dopiero 21 października 2016 roku Sejm pod rządami zjednoczonej prawicy przyjął uchwałę w sprawie ustanowienia Dnia Praw Rodziny, który będzie obchodzony każdego roku 22 października. W bieżącym roku obchodzimy ten Dzień po raz pierwszy. Impulsem do podjęcia działań posłów były zapisy Karty Praw Rodziny przedłożonej przez Stolicę Apostolską „wszystkim ludziom, instytucjom i władzom zainteresowanym misją rodziny w świecie współczesnym” w dniu 22 października 1983 roku.

Z inicjatywy Parlamentarnego Zespołu na rzecz Katolickiej Nauki Społecznej, w dniu 27 lipca 2017 roku został utworzony Narodowy Komitet Obchodów Dnia Praw Rodziny. Inicjatywa ta wpisuje się w budowanie demokracji w pełni odpowiadającej naturze i godności osoby ludzkiej, małżeństwa i rodziny. Uważamy, że jednym z najważniejszych zadań Polski we współczesnej Europie i w świecie jest kształtowanie sprawiedliwych stosunków społecznych, które powinny uwzględniać poszanowanie niezbywalnych praw zapisanych w Karcie Praw Rodziny oraz regulacjach prawnych zarówno krajowych, jak i międzynarodowych. W związku z tym podejmowane są liczne inicjatywy i działania w celu jak najgłębszego pochylenia się wszystkich władz, instytucji i osób zajmujących się problematyką życia rodzinnego nad sytuacją rodzin w Polsce. Narodowy Komitet Obchodów Dnia Praw Rodziny zachęca Polaków do zawieraniu małżeństw będących trwałym związkiem kobiety i mężczyzny, którzy wraz z dziećmi tworzą szczęśliwe rodziny będące nieocenionym skarbem dla siebie wzajemnie i dla Ojczyzny.

W obchody Dnia Praw Rodziny, które objął Patronatem Honorowym Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda oraz w prace Narodowego Komitetu Obchodów Dnia Praw Rodziny włącza się coraz więcej instytucji i osób. Powstają regionalne i lokalne komitety obchodów Dnia Praw Rodziny. Spontanicznie tworzy się szerokie środowisko, dla którego ochrona praw rodziny stanowi opokę współczesnej demokracji.

Bardzo dziękuję wszystkim, którzy już włączyli się w nasze działania na rzecz rodzin oraz tym wszystkim, którzy włączą się w obchody Dnia Praw Rodziny zarówno w bieżącym roku, jak i w latach następnych. Życzę, aby rodziny mogły w pełni korzystać z należnych im praw już ustanowionych, a ludzie dobrej woli wskazywali odpowiednim instytucjom i władzom te problemy i obszary, gdzie prawo trzeba nowelizować lub tworzyć rozwiązania przyjazne rodzinie, zapewniające jej bezpieczeństwo oraz możliwości wszechstronnego rozwoju.

Z wyrazami szacunku i z nadzieją na wspólną pracę teraz i w przyszłości na rzecz rodzin i ich praw

Tadeusz Woźniak
Poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej
Przewodniczący Narodowego Komitetu Obchodów Dnia Praw Rodziny

1. Program „Rodzina 500+”

Program „Rodzina 500+” to systemowe wsparcie polskich rodzin, które rząd Beaty Szydło wprowadził 1 kwietnia 2016 roku z myślą o poprawie sytuacji materialnej polskich rodzin oraz stworzeniu warunków ułatwiających podejmowanie decyzji o powiększeniu rodziny.

W praktyce program „Rodzina 500+” to 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko niezależnie od dochodu. Wsparcie na pierwsze lub jedyne dziecko przysługuje także rodzinom o niskich dochodach. W tym ostatnim przypadku obowiązuje kryterium dochodowe w wysokości 800 zł lub 1200 zł netto. Podwyższone kryterium (1200 zł) ma zastosowanie do tych rodzin, które wychowują dziecko niepełnosprawne. Warto pamiętać, że **program „Rodzina 500+” to 6000 zł netto rocznego wsparcia na dziecko**.

Tylko do końca lipca 2017 roku **wsparciem z programu „Rodzina 500+” zostało objętych prawie 2,62 mln rodzin, w których wychowuje się 3,992 mln dzieci**. W tym czasie **do rodzin trafiło ponad 30,8 mld zł**. Dodatkowo 378 mln złotych trafiło do dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Tych według danych na lipiec 2017 roku było 46,6 tys.

prawie

2,62 mln

rodzin uczestniczy w programie „Rodzina 500+”

ponad

3,99 mln

dzieci objętych świadczeniem

Do rodzin trafiło ponad **30,8 mld zł**

W całej Polsce **programem „Rodzina 500+” jest objętych 57,2 proc. wszystkich dzieci do 18 roku życia**. Spośród wszystkich rodzin, które otrzymują świadczenie wychowawcze 500+, **ok. 381 tys. to rodziny wielodzietne**. Odsetek rodzin wielodzietnych, korzystających ze wsparcia, jest największy w gminach wiejskich. Wynosi 64%. W gminach wiejsko-miejskich i miejskich rodziny wielodzietne, które są objęte programem, to – odpowiednio – 60% i 51%.

57,2%

wszystkich dzieci do 18 roku życia jest objętych programem „Rodzina 500 plus”

Świadczenie wychowawcze – bo tak nazywa się wsparcie z programu „Rodzina 500+” – **nie jest liczone do dochodu przy ustalaniu prawa do świadczeń z innych systemów wsparcia**. Dotyczy to w szczególności świadczeń rodzinnych, świadczeń z pomocy społecznej oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Co ważne, **świadczenie wychowawcze jest nieopodatkowane**. A to oznacza, że **przystępuje w pełnej wysokości**.

Wsparcie jest przyznawane na wniosek. Prawo do świadczenia wychowawczego 500+ jest ustalane na okres roku – od 1 października danego roku do 30 września kolejnego roku. **Korzystanie ze wsparcia w nowym okresie świadczeniowym wymaga złożenia nowego wniosku**. Należy pamiętać, że do programu „Rodzina 500+” można przystąpić w dowolnym momencie.

W wyniku uchwalenia przez parlament w połowie lipca 2017 roku pakietu zmian dla rodzin został ujednoczony termin składania wniosków o różne formy wsparcia. W efekcie już od 1 sierpnia można składać wnioski o świadczenia wychowawcze, ale także o świadczenia rodzinne oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Przyjęte rozwiązanie to z jednej strony oszczędność czasu dla rodzin, a z drugiej usprawnienie pracy urzędników, którzy szybciej rozpatrzą złożone przez rodziny wnioski. Warto zaznaczyć, że – w myśl nowych przepisów – począwszy od 2018 roku zainteresowani będą mogli składać wnioski o wszystkie te świadczenia drogą elektroniczną już w lipcu.

Po roku funkcjonowania programu „Rodzina 500+” można stwierdzić, że spełnia postawione przed nim cele – jest inwestycją w rodzinę, wyraźnie zredukował ubóstwo i przyczynił się do wzrostu urodzeń. Dzięki programowi **coraz mniej osób korzysta ze świadczeń pomocy społecznej i pomocy w zakresie dożywiania** – w stosunku do roku poprzedniego

to 10-procentowy spadek. W 2016 roku **urodziło się ok. 13 tys. więcej dzieci** niż w 2015 roku. **W tym roku wzrost liczby urodzeń powinien być jeszcze wyższy – nawet o 25–35 tys.**

Wbrew zapowiedziom totalnej opozycji program „Rodzina 500+” nie można mówić ani o marnotrawieniu pieniędzy przez rodziny, ani o jego dezaktywizacyjnym wpływie na rynek pracy.

Zauważalny jest natomiast wzrost konsumpcji, związany z lepszą sytuacją rodzin. Podniósł się standard życia rodzin pobierających świadczenie wychowawcze, pozwalając rodzinom żyć w poczuciu większego bezpieczeństwa finansowego.

Wsparciem z programu „Rodzina 500+” objęte są również dzieci do 18 roku życia, umieszczone w pieczy zastępczej (rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka oraz placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego). Przysługuje na nie dodatek wychowawczy w wysokości świadczenia wychowawczego. Według danych na koniec lipca br. do 46,6 tys. dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej od początku programu trafiło w sumie prawie 378 mln złotych.

do

46,6 tys.

dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej trafiło prawie **378 mln zł** z programu „Rodzina 500+”

Warto również podkreślić, że zgodnie z zapowiedziami, które padły w exposé premier Beaty Szydło, **rząd skutecznie broni praw rodziny.**

W wyniku nowelizacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego **została wprowadzona zasada, że umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej wbrew woli rodziców wyłącznie z powodu ubóstwa jest niedopuszczalne.**

2. Program „Za życiem”

Program „Za życiem” został przyjęty przez rząd w 2016 roku niedługo po uchwaleniu ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin. Jest to **kompleksowa oferta wsparcia dla rodzin wychowujących niepełnosprawne dzieci.**

Program „Za życiem” obejmuje m.in.:

- **zapewnienie wszechstronnej opieki nad kobietą i dzieckiem w czasie ciąży i po porodzie,**
- **pomoc w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka,**
- **dostęp do usług koordynacyjno-opiekuńczo-rehabilitacyjnych,**
- **a także specjalistyczne poradnictwo i pomoc asystentów rodziny.**

W ramach programu „Za życiem” przewidziano dodatkowe **jednorazowe świadczenie** w wysokości 4 tysięcy złotych. Przysługuje ono rodzinie w przypadku narodzin dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą jego życiu.

Na tym jednak nie koniec. Przyjęte w programie „Za życiem” rozwiązania szczegółowe zakładają ponadto m.in.: wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez rozwój mieszkalnictwa chronionego, aktywizację zawodową opiekunów osób niepełnosprawnych, a także wzmocnienie profilaktycznego aspektu zadań asystenta rodziny.

Mieszkania chronione – w zależności od celu wsparcia – podzielono na dwa typy: treningowe i wspierane. **Mieszkania chronione treningowe** zapewnią usługi bytowe oraz naukę samoobsługi i pełnienia ról społecznych, czy posłużą do nauki samodzielnego funkcjonowania. Do mieszkań chronionych treningowych trafią potrzebujące wsparcia osoby w trudnej sytuacji życiowej. **Mieszkania chronione wspierane** będą zapewniać usługi bytowe i pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym życiu i służących realizacji kontaktów społecznych – na poziomie dostosowanym do możliwości psychofizycznych danej osoby.

W praktyce **rozwój mieszkalnictwa chronionego zakłada utworzenie 50 mieszkań rocznie dla 500 osób.** W tym roku zostanie wydane na ten cel 12 mln złotych. W kolejnych czterech latach na mieszkania chronione przewidziano po 24 miliony złotych.

Program „Za życiem” to także **ułatwienia dla opiekunów osób niepełnosprawnych w powrocie na rynek pracy.** Będzie to możliwe z jednej strony dzięki stworzeniu dla nich preferencyjnych warunków do podejmowania działalności gospodarczej, a z drugiej – zachęcaniu innych bezrobotnych do zakładania działalności polegającej albo na prowadzeniu żłobków lub klubów dziecięcych z miejscami dla dzieci niepełnosprawnych, albo na świadczeniu usług rehabilita-

cyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w ich miejscu zamieszkania. To jednak nie wszystko. Opiekunowie dzieci niepełnosprawnych będą mieli możliwość skorzystania z subsydiowanego zatrudnienia, jak również podjęcia pracy w formie telepracy. Z kolei tym opiekunom, którzy nie mogą uzyskać statusu bezrobotnego, zostanie zapewniony bezpośredni dostęp do usług i instrumentów rynku pracy. Na aktywizację zawodową opiekunów osób niepełnosprawnych z Funduszu Pracy zostanie przeznaczono ponad 23 mln w tym roku i po niemal 55,5 mln w kolejnych czterech latach.

W wyniku uchwalenia ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin oraz programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” **nowe uprawnienia zyskali asystenci rodziny**. Stali się oni odpowiedzialni za koordynację poradnictwa dla kobiet w ciąży i po urodzeniu dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, jak również dla rodzin tych kobiet. Resort rodziny chce, by liczba asystentów rodziny wzrosła.

Szeroką ofertę wsparcia będą uzupełniały działania podejmowane w ramach innych programów i źródeł finansowania. Chodzi m.in. o przygotowywany przez resort rodziny **program opieki wytchnieniowej**. Celem tego programu będzie zapewnienie opieki dla osób niepełnosprawnych oraz wsparcie członków rodziny w opiece nad dzieckiem niepełnosprawnym. W planach jest zapewnienie opieki nad osobą niepełnosprawną w wymiarze do 120 godzin rocznie. W tym roku resort rodziny chce przeznaczyć na to w sumie 53 mln złotych. W kolejnych latach poziom finansowania wyniósłby 106,5 mln zł rocznie.

Oprócz tego, zostało przewidziane **ułatwienie dostępu do środowiskowych domów samopomocy dla większej liczby osób, w tym dla tych ze spektrum autyzmu**. Działanie to będzie realizowane pilotażowo na podstawie obowiązujących przepisów oraz po zgłoszeniu zapotrzebowania do wojewody. Na rozwój sieci środowiskowych domów samopomocy przeznaczono w tym roku 52 mln złotych. W kolejnych latach zadanie będzie finansowane na poziomie prawie 74 mln złotych rocznie.

3. Rozwój opieki nad małym dzieckiem

„MALUCH plus” 2017 to resortowy program wspierający rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 – żłobków, klubów dziecięcych i dziennych opiekunów. W ramach programu zainteresowane podmioty mogą otrzymać **dofinansowanie nawet do 80% kosztów projektu**.

Uchwalona przez parlament w lipcu 2017 roku ustawa o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin wprowadziła zmiany m.in. w ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Zakładane przez nowelizację korzyści to np.: niższe opłaty za pobyt dziecka w żłobkach, większa dostępność takich placówek oraz zapewnienie wysokich standardów opieki nad dziećmi.

Rząd przeznaczy łącznie 500 mln złotych rocznie na powstanie nowych miejsc opieki nad dziećmi, a także na obniżenie opłat rodziców. Dzięki temu opłaty ponoszone przez rodziców spadłyby do ok. 400 złotych. Wykorzystanie całej puli środków pozwoli nie tylko powrócić rodzicom na rynek pracy, ale także na zwiększenie liczby zatrudnionych dzięki nowym miejscom pracy w powstałych placówkach. **Dzięki zmianom w tzw. ustawie żłobkowej wprowadzono szereg ułatwień w zakładaniu i prowadzeniu żłobków**, a w konsekwencji zwiększenie pewności inwestycyjnej w tym zakresie przy zachowaniu wysokich standardów opieki nad dziećmi.

500 mln zł

rocznie rząd przeznaczy na powstanie nowych miejsc opieki nad dziećmi i obniżenie opłat dla rodziców

Poszerzono katalog podmiotów mogących założyć żłobek lub klub dziecięcy o powiaty, województwa i instytucje państwowe. Zniesiono nieuzasadniony wymóg posiadania co najmniej dwóch sal, z których jedna pełni rolę sypialni, podczas gdy przez większą część dnia pozostaje niezagospodarowana. Pozwoli to na obniżenie kosztów inwestycji w zakresie założenia żłobka, a także kosztów bieżących związanych z opłatami za wynajem lokalu i jego ogrzewanie.

Kolejna zmiana dotyczy wymagań dla opiekunów w żłobkach i klubach dziecięcych. Opiekunami w żłobkach i klubach dziecięcych będą mogli teraz zostać absolwenci dowolnego kierunku studiów, o ile ich program będzie obejmował zagadnienia związane z rozwojem dziecka i opieką nad nim. Krąg osób uprawnionych do wykonywania zawodu opiekuna będzie poszerzony o osoby posiadające roczne doświadczenie w pracy z dziećmi do lat 3.

Co ważne, kandydaci na opiekunów, dyrektorów żłobka, a także kierujących pracą klubu dziecięcego czy pielęgniarki **będą sprawdzani pod kątem tego, czy nie figurują w bazie danych rejestru publicznego sprawców przestępstw na tle seksualnym.**

Wprowadzono również **wymóg odbycia przez opiekunów co dwa lata szkolenia z pierwszej pomocy.**

Nowe regulacje przyznały rodzicom prawo do większego udziału w podejmowaniu decyzji związanych z prowadzeniem żłobka lub klubu dziecięcego. Zapewniły rodzicom prawo dokonywania kontroli warunków pobytu maluchów w tych placówkach. W praktyce z nowych możliwości skorzysta rada rodziców, pełniąca rolę konsultacyjną.

Dzięki zmianom w tzw. ustawie żłobkowej **została również uregulowana kwestia jakości wyżywienia maluchów.**

Resort rodziny rozszerzył program „Maluch plus” o dodatkowy moduł, dzięki czemu będzie mogło powstawać coraz więcej miejsc opieki na dziećmi do lat 3. Program jest skierowany do gmin, osób fizycznych, osób prawnych – w tym uczelni – i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej. Dotację można otrzymać na utworzenie nowych miejsc opieki oraz zapewnienie funkcjonowania już działających placówek.

W tym roku na program Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przeznaczyło 151 mln zł.

W skali całego kraju działa 3,8 tys. instytucji opieki w różnej formie (żłobki, kluby dziecięce i dzienni opiekunowie). Zapewniają one prawie 102,2 tys. miejsc opieki. Dla porównania w 2010 roku, a więc przed wejściem w życie ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, w ramach systemu ochrony zdrowia funkcjonowało zaledwie 511 żłobków i oddziałów żłobkowych. Choć miejsc opieki od tego czasu przybyło, nadal jest to kropla w morzu potrzeb.

Zgodnie ze „Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, **do 2030 roku powinno powstać kolejne 110 tys. miejsc opieki,** tak aby była ona zapewniona dla 33% dzieci w wieku od 1 do 3 roku życia. **Rząd zamierza osiągnąć ten cel szybciej – w ciągu najbliższych 2–3 lat.**

4. Wspieranie rodzin wielodzietnych

Karta Dużej Rodziny (KDR) to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych.

W praktyce Karta Dużej Rodziny zapewnia zniżki przy zakupie jedzenia i kosmetyków, odzieży i obuwia, książek, zabawek oraz paliwa. Obniża także koszty rachunków za usługi telekomunikacyjne czy bankowe. Pozwala na tańsze przejazdy pociągami i komunikacją publiczną w wybranych miejscowościach. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych czy księgarni na terenie całego kraju. Posiadanie Karty ułatwia więc dużym rodzinom dostęp do rekreacji oraz obniża koszty codziennego życia.

Do tej pory wydano ponad 1,8 mln Kart dla 391,7 tys. rodzin wielodzietnych.

ponad

1,8 mln

Karta Dużej Rodziny trafiło do **391,7 tys.** rodzin wielodzietnych

Zniżki oferuje ponad 2,5 tys. firm i instytucji.

2,5 tys.

firm i instytucji oferuje zniżki

Do programu może dołączyć każda firma i instytucja niezależnie od wielkości, sektora czy zasięgu działania. Wśród partnerów są zarówno ogólnopolskie sieci, jak i mali, lokalni przedsiębiorcy.

Dzięki uchwalonemu w lipcu 2017 roku przez parlament pakietowi zmian dla rodzin **Karta Dużej Rodziny stanie się bardziej atrakcyjna.** Będzie dostosowana do najnowszych rozwiązań technologii cyfrowej. Chodzi o wprowadzenie dokumentu Karty Dużej Rodziny w formie aplikacji na smartfonie. Dzięki tej aplikacji korzystanie z Karty będzie możliwe od razu po jej przyznaniu przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, bez konieczności oczekiwania na wydruk plastikowego nośnika. Plastikowa karta pozostanie w obiegu. Posiadacze Karty będą mogli korzystać

z obu form alternatywnie. Aplikacja pozwoli łatwiej i szybciej wyszukać interesujące zniżki oraz poinformuje o nowych ofertach. Zmiana wejdzie w życie 1 stycznia 2018 roku.

Dzięki nowelizacji dotychczasowych przepisów uprawnienie do Karty Dużej Rodziny zyskają wszyscy rodzice, którzy kiedykolwiek posiadali na utrzymaniu co najmniej trójkę dzieci. Nowe rozwiązanie zacznie obowiązywać początkiem 2019 roku.

5. Reforma edukacji

Na uwagę w kontekście wspomnianej wcześniej kwestii opieki nad dziećmi i warunków do ich rozwoju zasługują również **zmiany w systemie edukacji.**

W myśl znowelizowanej ustawy o systemie oświaty **obowiązkiem przedszkolnym zostały objęte dzieci 6-letnie.** Jest to o tyle istotne, że poprzedni rząd wbrew licznym protestom rodziców nałożył na dzieci w tym wieku obowiązek szkolny. Wielu rodziców argumentowało, że nie wszystkie dzieci są gotowe na pójście do szkoły w wieku 6 lat, a zmuszanie ich do tego to odbieranie najmłodszym dzieciństwa.

Zmiany uchwalone z inicjatywy rządu Beaty Szydło przywróciły rodzicom możliwość decydowania o swoich dzieciach i ich edukacji. Na wniosek rodziców naukę w szkole podstawowej może rozpocząć dziecko, które w danym roku kalendarzowym kończy 6 lat.

Nowelizacja ustawy o systemie oświaty wprowadziła również **prawo dziecka w wieku od 3 do 5 roku życia do korzystania z wychowania przedszkolnego.**

W uzasadnionych przypadkach wychowaniem przedszkolnym może także zostać objęte dziecko, które ukończyło 2,5 roku.

Od dnia 1 września 2016 roku wszystkie dzieci 6-letnie oraz wszystkie chętne dzieci 4- i 5-letnie muszą mieć zapewnione miejsce realizacji wychowania przedszkolnego. Od 1 września 2017 roku również wszystkie chętne dzieci 3-letnie będą miały zapewnione miejsce realizacji wychowania przedszkolnego, o ile pozwolą na to możliwości organizacyjne gminy.

Jakkolwiek rozwój sieci przedszkoli jest zadaniem własnym gminy, **Ministerstwo Edukacji Narodowej wspiera lokalne samorządy, przyznając im na ten cel dotacje.**

od

1 września 2016 roku

wszystkie dzieci **6-letnie** oraz chętne dzieci **4- i 5-letnie** muszą mieć zapewnione miejsce realizacji wychowania przedszkolnego

6. Program „Mieszkanie+”

„Mieszkanie+” to program rządowy, który został przyjęty 27 września 2016 roku wraz z uchwałą dotyczącą Narodowego Programu Mieszkaniowego. Skierowany jest do wszystkich Polaków. W pierwszej kolejności ma pomóc tym, którzy nie mogą ubiegać się o kredyt hipoteczny na zasadach rynkowych.

„Mieszkanie+” zastąpi program „Mieszkanie dla Młodych”, który wygasa we wrześniu 2018 roku. Będzie opierał się na trzech filarach:

- Narodowym Funduszu Mieszkaniowym odpowiedzialnym za rozporządzanie gruntami przekazanymi od Skarbu Państwa,
- wsparciu budownictwa społeczeństwa oraz spółdzielczego,
- Indywidualnych Kontach Mieszkaniowych, na których będzie można odkładać pieniądze na zakup lub remont mieszkania (regularne odkładanie będzie premiowane przez rząd).

Program „Mieszkanie+” ma opierać się głównie na tanim budownictwie społecznym i spółdzielczym. Koszt budowy lokalu mieszkalnego ma nie przekraczać kwoty 2–3 tys. zł za metr kwadratowy. Będzie to możliwe m.in. dzięki budowie nieruchomości na gruntach przekazanych przez Skarb Państwa na preferencyjnych warunkach.

System wsparcia będzie opierał się tanim wynajmie. Ta forma nie jest obecnie zbyt popularna ze względu na wysokie koszty. Przykładowo w Warszawie za metr kwadratowy trzeba zapłacić nawet 50 zł! Dzięki rządowemu programowi „Mieszkanie+” najem stanie się bardziej przystępny. Uczestnik programu będzie bowiem zobowiązany do płacenia czynszu w wysokości 10–20 złotych za metr kwadratowy. Tym samym będzie spłacana tylko część odsetkowa.

Jeśli beneficjent programu zechce nabyć mieszkanie na własność, będzie zobowiązany do płacenia czynszu wyższego o 20%. W efekcie po 25 lub 30 latach stanie się właścicielem lokalu.

Budowa pierwszych tanich mieszkań wystartowała w 2017 roku. Pierwsi uczestnicy programu powinni się do nich wprowadzić już w 2018 roku.

Program „Mieszkanie+” na tle wcześniejszych rozwiązań wyróżnia przede wszystkim:

- ogólnodostępność (w przeciwieństwie do programu „Mieszkanie dla Młodych” nie obowiązuje tu kryterium wieku),
- wypełnienie luki polegającej na stworzeniu tanich mieszkań pod wynajem,
- postawienie na tanie budownictwo spółdzielcze i społeczne, dzięki czemu niejedna rodzina zrealizuje marzenie o zakupie własnej nieruchomości.

Program „Mieszkanie+” jest adresowany do Polaków, których dochody nie pozwalają na zakup własnego mieszkania, a jednocześnie wykluczają otrzymanie lokum od gminy. Warto podkreślić, że preferowaną grupą adresatów programu będą rodziny wielodzietne.

7. Praca

Na poczucie bezpieczeństwa ekonomicznego polskich rodzin wpływa sytuacja na rynku pracy.

Większość głównych miar rynku pracy albo już przekroczyła rekordowe poziomy z 2008 roku, albo do nich się zbliża. Stopa bezrobocia rejestrowanego nie była z kolei tak niska od początku transformacji ustrojowej.

Pozytywne tendencje na rynku pracy to przede wszystkim efekt korzystnej sytuacji gospodarczej.

Wyraźne przyspieszenie wzrostu gospodarczego jest zauważalne nie tylko przez władze publiczne i przedsiębiorców, ale także samych Polaków. Należy zaznaczyć, że wzrost gospodarczy przekłada się na optymistyczne oceny koniunktury przez przedsiębiorców, jak również na większą konsumpcję indywidualną.

Na szczególną uwagę zasługuje rosnący wskaźnik zatrudnienia. Dla populacji powyżej 15 roku życia w drugim kwartale br. wyniósł 53,9%. To o 1,2 pkt. proc. więcej niż w tym samym okresie rok wcześniej (odpowiadało to wzrostowi o 314 tys. osób).

Co ważne, **wzrostowi liczby miejsc pracy towarzyszy spadek bezrobocia.** Po raz pierwszy od 1990 roku w ostatnim kwartale ub.r. liczba osób bezrobotnych według definicji BAEL spadła poniżej 1 miliona.

53,9%

wyniósł wskaźnik zatrudnienia w II kw. 2017 r.

to wzrost o **1,2 pkt. proc.** i **314 tys. osób** r/r

W drugim kwartale 2017 roku został odnotowany dalszy spadek liczby bezrobotnych – do poziomu 863 tys. osób. Stopa bezrobocia – liczona zgodnie z metodologią BAEL – jest rekordowo niska. Spadła bowiem do poziomu 5,0%. To o 0,4 pkt. proc. mniej niż w I kwartale 2017 roku i jednocześnie o 1,2 pkt. proc. mniej niż przed rokiem. Dalszemu spadkowi ulegała również stopa bezrobocia rejestrowanego. Na koniec sierpnia wyniosła ona 7,1%. To o 1,3 pkt. proc. mniej niż w rok wcześniej.

7,1%

stopa bezrobocia w Polsce na koniec sierpnia 2017 r.

to o **1,3 pkt. proc.** mniej niż rok wcześniej

Trzeba jednak pamiętać, że – ze względu na efekt niskich wartości bazowych wskaźnika – w kolejnych miesiącach dynamika spadku stopy bezrobocia liczona rok do roku będzie się zmniejszać. Należy zdawać sobie również sprawę, że **zbliżamy się do poziomu tzw. naturalnej stopy bezrobocia**, czyli minimalnego poziomu bezrobocia charakterystycznego dla danej gospodarki.

Ostatnie miesiące przyniosły również **większy popyt na pracę.** Ten zaś oznacza **przyspieszenie wzrostu płac.** Z danych GUS wynika, że **przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w lipcu br. wyniosło 4501,52 zł brutto.** To pokazuje, że wynagrodzenie wzrosło rok do roku o 4,9%.

4501,22 zł

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie
(brutto) w lipcu 2017 r.
w sektorze przedsiębiorstw

było wyższe o **4,9%** r/r

Obserwujemy również spadek bierności zawodowej kobiet. W pierwszym kwartale br. liczba kobiet nieaktywnych zawodowo z powodów rodzinnych wyniosła 1,57 mln. W porównaniu z końcówką 2016 roku to ok. 30 tys. mniej.

Sytuacja kobiet w wieku 25–49 lat na rynku pracy w Polsce jest lepsza niż przeciętnie w UE. Wskaźniki zatrudnienia w Polsce są wyższe w porównaniu do średniej UE28 od 1,8 pkt. proc. dla kobiet w wieku 25–29 lat do 2,5 pkt. proc. dla kobiet w wieku 34–39 lat.

Porównania z sytuacją w całej Unii Europejskiej wypadają korzystnie także przy uwzględnieniu posiadania dzieci, w tym dzieci do lat 6. W 2016 roku wśród kobiet w wieku 20–49 lat posiadających przynajmniej jedno dziecko do 6 lat wskaźnik zatrudnienia dla Polski był wyższy o 1,8 pkt. proc. niż średnia UE28. W przypadku kobiet w tej grupie wieku posiadających dzieci w ogóle, wskaźnik zatrudnienia w Polsce w 2016 roku był wyższy o 1,7 pkt. proc. niż w UE28.

Resort pracy na bieżąco monitoruje sytuację. Pomiedzy II kwartałem 2016 r. a II kwartałem br. **współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 15+ wzrósł o 0,5 pkt. proc. do poziomu 56,7%**, przy czym dotyczyło to w takim stopniu obu płci – zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn omawiany wskaźnik wzrósł o 0,5 punktu proc. Należy zauważyć, że w całym tym okresie funkcjonował już program „Rodzina 500+”. Wzrost tego wskaźnika wynikał ze zwiększenia się liczby osób aktywnych zawodowo w II kw. do poziomu 17 359 tys. (wzrost o 111 tys. osób w stosunku do poziomu z analogicznego okresu roku 2016). Na tę sytuację złożył się jednocześnie wzrost liczby osób pracujących i spadek liczby osób bezrobotnych.

Do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej docierają sygnały, że **wprowadzenie programu „Rodzina 500+” daje pracownikom – zwłaszcza kobietom wykonującym prostsze prace – lepszą**

pozycję negocjacyjną w rozmowach z pracodawcą o wysokości pensji. Jest to jedna z przyczyn podnoszenia, np. przez duże sieci handlowe, wysokości wynagrodzeń.

Kolejną dobrą wiadomością jest ta, że **osoby w wieku powyżej 50 roku życia coraz lepiej radzą sobie na rynku pracy.** Wskaźnik zatrudnienia wśród osób 55–64 w II kwartale 2017 roku wyniósł 48,2% i był wyższy o 1,2 pkt. proc. w stosunku do I kwartału bieżącego roku i o 2,6 pkt. proc. wobec analogicznego okresu roku poprzedniego.

Wartość omawianego wskaźnika zmieniała się w podobnym tempie jak ogółem dla krajów UE, w których cały czas pozostaje on na wyższym poziomie (średnio 63,7% w I kw. 2017 roku). Należy przy tym wspomnieć, że w ostatnich dziesięciu latach luka we wskaźniku zatrudnienia dla tej grupy osób w Polsce w porównaniu z UE28 zmniejszyła się o 3,3 pkt. proc.

W podziale na 5-letnie grupy wieku oraz płcie **największą poprawę wskaźnika zatrudnienia w ostatnich 10 latach odnotowano wśród kobiet w wieku 55–59 lat – wzrost o 32,3 pkt. proc.** oraz wśród mężczyzn w wieku 60–64 lata – 20,3 pkt. proc. i 55–59 lat – 20,1 pkt. proc.

Największą poprawę wskaźnika zatrudnienia w ostatnich 10 latach odnotowano wśród kobiet w wieku 55-59 lat, to wzrost o

32,3 pkt. proc.

Wzrost wskaźnika zatrudnienia jest związany z kilkoma czynnikami. Z jednej strony zauważyć można pozytywny wpływ poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej kraju i sytuacji na rynku pracy, z drugiej strony ograniczenie po 2008 roku możliwości przechodzenia na wcześniejszą emeryturę oraz zmiany w charakterystyce osób 50+ na rynku pracy (coraz większy poziom kwalifikacji i wykształcenia osób w wieku 50+) wpływają na decyzje dotyczące dłuższego pozostawania na rynku pracy.

W latach 2007–2016 udział osób z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym wśród osób w wieku 50–64 lat

obniżył się z 22,1% do 12,5%. Jednocześnie **wzrósł odsetek osób z wykształceniem wyższym** – z 12,3% do 15,3%. Tendencja ta będzie się utrzymywała w kolejnych dziesięciu latach, gdyż wiek 50 lat będą osiągać osoby, które rozpoczynały edukację na poziomie średnim i wyższym w latach 80. i 90.

Podkreślenia wymaga, że **stopa bezrobocia osób w wieku 50–64 lata w Polsce jest niższa niż w pozostałych grupach wieku**. W pierwszym kwartale br. wyniosła ona 4,5%. Co ciekawe, to o 1,9 pkt. proc. mniej niż średnia liczona dla UE28. Warto zauważyć, że **stopa bezrobocia wśród osób starszych w I kwartale tego roku również była niższa niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. Zmalą bowiem o 0,5 pkt. proc.** Niski poziom bezrobocia w tej grupie wynika także z wysokiej skali dezaktywizacji zawodowej po utracie pracy, która z kolei wiąże się z mniejszą niż w innych grupach wieku skłonnością osób starszych do podejmowania prób znalezienia nowego zatrudnienia. Zgodnie z danymi Eurostatu, **liczba osób w wieku 50 lat i więcej w Polsce w I kwartale br. wynosiła 13,7 mln. To ok. 36% populacji kraju.** Liczba ta wzrosła w porównaniu z poziomem sprzed 10 lat – wówczas wynosiła 12,3 mln.

Wraz z wiekiem rośnie odsetek kobiet wśród ogółu ludności. W I kwartale 2017 roku dla grupy wiekowej powyżej 50 lat na 100 mężczyzn przypadło 127 kobiet, natomiast dla grupy wiekowej powyżej 75 lat – już 188 kobiet.

Podkreślenia wymaga również **podniesienie płacy minimalnej**. Z początkiem 2017 roku wzrosła ona z 1850 do 2000 złotych brutto. Wraz ze wzrostem płacy minimalnej rosną także inne świadczenia, takie jak: odprawa przy zwolnieniu grupowym, dodatek za pracę w porze nocnej, wynagrodzenie za czas przestoju czy podstawa wymiaru zasiłku chorobowego i macierzyńskiego.

2000 zł

wynosi płaca minimalna (brutto)
od stycznia 2017 r.

Jednocześnie **zlikwidowane zostały przepisy, które różnicowały wysokość minimalnego**

wynagrodzenia dla pracownika ze względu na staż pracy. Przed zmianą, która zaczęła obowiązywać od początku 2017 roku, pracownik w pierwszym roku pracy musiał otrzymywać co najmniej 80% płacy minimalnej. Teraz wszystkim pracownikom – niezależnie od stażu pracy – przysługuje minimalne wynagrodzenie w jednakowej, pełnej wysokości.

W kontekście płacy minimalnej wypada zwrócić uwagę na kolejną zmianę. Polega ona na tym nieuwzględnianiu dodatku do wynagrodzenia za pracę w porze nocnej przy obliczaniu minimalnego wynagrodzenia dla osób zatrudnionych na etacie.

Z myślą o osobach pracujących na określonych umowach zlecenia oraz umowach o świadczenie usług została wprowadzona **minimalna stawka godzinowa**. W 2017 roku została ona ustalona na poziomie 13 złotych.

13 zł

minimalna stawka godzinowa
od stycznia 2017 r.

Zmieniająca się sytuacja na rynku pracy sprawia, że normy prawne tworzące indywidualne prawo pracy wymagają rekodyfikacji. Natomiast regulacje ustawowe składające się na zbiorowe prawo pracy powinny zostać skodyfikowane. Zadania te zostały postawione przed powołaną we wrześniu 2016 roku Komisją Kodyfikacyjną Prawa Pracy. Jej przewodniczącym Komisji został podsekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Marcin Zieleniecki. W skład komisji wchodzi również: dwóch zastępców przewodniczącego, powoływanych spośród osób wskazanych przez organizacje wchodzące w skład Rady Dialogu Społecznego, a także członkowie powoływani spośród przedstawicieli nauki oraz praktyki indywidualnego i zbiorowego prawa pracy. Prace Komisji mają trwać 1,5 roku.

8. Przywrócenie wieku emerytalnego

Od 1 października 2017 roku zostanie przywrócony wiek emerytalny 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn.

60 lat dla kobiet
65 lat dla mężczyzn

Przywrócony wiek emerytalny
od 1 października 2017 r.

Przywrócenie wieku emerytalnego **to z jednej strony spełnienie obietnicy złożonej wyborcom, a z drugiej – wyjście naprzeciw oczekiwaniom polskiego społeczeństwa**, które w znacznej większości nie zgadzało się na podniesienie wieku emerytalnego wprowadzonego przez poprzednią ekipę rządzącą.

Jak pokazują badania CBOS przeprowadzone w okresie prac legislacyjnych nad ustawą, **aż 84% Polaków popiera powrót do poprzedniego wieku emerytalnego**.

Przywrócenie wieku emerytalnego ma na celu przede wszystkim umożliwienie każdemu ubezpieczonemu podjęcie samodzielnej decyzji o momencie zakończenia aktywności zawodowej. Ustawa określa minimalny wiek, w którym można skorzystać z prawa do emerytury.

Regulacje ustawy określającej minimalny wiek emerytalny zapewniają jednakowy **4-letni okres ochronny dla wszystkich pracowników**. Oznacza to, że osoby, które skończą 60 (kobiety) lub 65 (mężczyźni) lat, począwszy od października 2017 roku nadal będą z niego korzystać, co jest lub może być kolejną zachętą do kontynuowania zatrudnienia.

Decyzja o skorzystaniu z prawa do emerytury czy też o kontynuowaniu pracy zawodowej z jednoczesnym przesunięciem w czasie przejścia na emeryturę będzie w dużej mierze determinowana indywidualną sytuacją ubezpieczonego. Ta zaś zależy od stanu zdrowia, sytuacji i pozycji na rynku pracy, planów dotyczących długości odpoczynku po zakończeniu aktywności zawodowej, jak również określonych oczekiwań dotyczących wysokości otrzymywanych w przyszłości świadczeń emerytalnych.

Już obecnie 17% ubezpieczonych podejmuje decyzję o późniejszym skorzystaniu z prawa do emerytury niż w obowiązującym (podwyższonym) wieku

emerytalnym. Obecny algorytm obliczania świadczenia premiuje dłuższe pozostawanie w zatrudnieniu. Im dłużej pracujemy, tym kapitał na koncie i subkoncie ubezpieczonego jest wyższy, a średnia dalsza długość życia niższa. W konsekwencji daje to wyższą emeryturę.

Efektom opóźnienia przejścia na emeryturę o rok jest o ok. 8% wyższe świadczenie. Jest to jeden z największych przyrostów na świecie.

Prezydent RP Andrzej Duda, minister Elżbieta Rafalska i Przewodniczący NSZZ „Solidarność” Piotr Duda 11 maja 2017 roku zainaugurowali **kampanię społeczno-informacyjną „Godny Wybór. Przywrócenie wieku emerytalnego”**. Jej celem było uświadomienie obywatelom, że przejście na emeryturę jest prawem, a nie obowiązkiem.

Kampania trwała do czerwca. W jej ramach odbyły się spotkania w każdym województwie. Podczas spotkań zostały przedstawione i omówione główne założenia zmian, zasady emerytalne oraz kwestie dotyczące obniżenia wieku emerytalnego i całego systemu świadczeń.

3 lipca 2017 roku rozpoczął się II etap kampanii informacyjnej. Jej partnerem jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który podjął szereg działań mających na celu prawidłową i terminową realizację zadań związanych ze zmianami w systemie emerytalnym. Na początku lipca 2017 roku **ZUS powołał prawie 600 doradców emerytalnych** we wszystkich swoich jednostkach. Jest to specjalna stała usługa doradcza, polegająca na udzielaniu informacji o warunkach, które należy spełnić, aby uzyskać świadczenie emerytalne. Doradcy emerytalni pomagają w wyborze optymalnego rozwiązania dotyczącego przysługującego świadczenia, a także wliczają prognozowaną emeryturę. Pomocny w tym zakresie jest specjalny kalkulator, dostępny dla online dla wszystkich zainteresowanych. Poza obsługą bezpośrednią w placówkach ZUS, informacji udzielają także konsultanci z Centrum Obsługi Telefonicznej.

Na tym jednak nie koniec. **ZUS wysłał prawie 500 tys. powiadomień do osób, które 1 października br. będą miały ustalone prawo do emerytury.** Wysyłka była prowadzona od 14 do 31 lipca.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych na bieżąco udostępnia informacje, związane z przywróceniem wieku emerytalnego, na swojej stronie internetowej. Przygotował również ulotki, broszury, plakaty czy krótkie komunikaty informacyjne. Przeprowadził ponadto

tematyczne szkolenia. Zagadnienia dotyczące przywrócenia wieku emerytalnego były ponadto szeroko prezentowane w mediach lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich.

Aby zabezpieczyć sprawną obsługę wniosków emerytalnych, **ZUS podjął także działania przygotowawcze o charakterze kadrowym i organizacyjnym.** Ponadstandardowy wpływ wniosków będzie rodził potrzebę zapewnienia odpowiedniej liczby pracowników. **Do obsługi tych wniosków zostanie delegowanych blisko 9 tys. osób obsługujących aktualnie sprawy emerytalne.** W razie konieczności liczba delegowanych pracowników zostanie zwiększona w taki sposób, aby cała akcja mogła zostać zrealizowana sprawnie, terminowo, w sposób najbardziej komfortowy dla klientów, a jednocześnie najmniej obciążający dla pracowników ZUS. Odbędzie się to z poszanowaniem przepisów dotyczących czasu pracy oraz zasad wynagradzania za pracę w czasie ponadnormatywnym.

9. Godna jesień życia

Od roku 2015 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej realizuje Program Wieloletni „Senior+” na lata 2015–2020. Jest on skierowany do jednostek samorządu terytorialnego.

Celem strategicznym programu „Senior+” jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym poprzez rozbudowę infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w placówkach „Senior+” przy dofinansowaniu działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”.

Program polega na wsparciu tworzenia placówek typu „Senior+”, w tym Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+” przez jednostki samorządu, których strategię rozwoju pomocy społecznej uwzględniają rozwój infrastruktury dla osób starszych lub w których brak jest innej infrastruktury pomocy społecznej tego typu.

Działalność bieżąca Dziennego Domu „Senior+” polega na realizacji podstawowych usług mających na celu udzielanie pomocy w czynnościach dnia codziennego, na zapewnieniu minimum jednego posiłku (w szczególności gorącego) oraz innych usług wspomagających, dostosowanych do potrzeb seniorów.

Działalność Klubu „Senior+” polega na motywowaniu seniorów do działań na rzecz samopomocy oraz działań wolontarystycznych na rzecz innych.

Placówka działająca w formie Dziennego Domu „Senior+” powinna zapewniać co najmniej 8-godzinną ofertę usług od poniedziałku do piątku.

Podstawowy zakres usług świadczonych przez Dzienny Dom „Senior+” może obejmować w szczególności usługi:

- socjalne, w tym positek,
- edukacyjne,
- kulturalno-oświatowe,
- aktywności ruchowej lub kinezyterapii,
- sportowo-rekreacyjne,
- aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy),
- terapii zajęciowej.

Zmiany w „Senior+” i ASOS, prace nad strategią polityki senioralnej do 2030 r., kampania „Bezpieczny i Aktywny Senior” – to tylko niektóre z działań prowadzonych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na rzecz osób starszych.

Trwają prace nad przygotowaniem dokumentu wyznaczającego kierunki polityki senioralnej w Polsce: „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo. Solidarność. Uczestnictwo”. Dokument ten jest projektem strategicznym w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020.

W Rządowym Programie na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS) wprowadzono szereg zmian sprzyjających organizacjom senioralnym. W 2017 r. do dofinansowania 362 projektów przeznaczono 38 mln zł. To wsparcie ponad 128 tys. osób starszych.

38 mln

na dofinansowanie **362** projektów
ASOS w 2017 r.

Program Wieloletni „Senior+” jest realizowany w formule rozszerzonej o możliwość tworzenia Klubów „Senior+” oraz dostosowanej do potrzeb i możliwości osób starszych i jednostek samorządu

terytorialnego. Oprócz wprowadzenia nowej formy placówki „Senior+” w Programie:

- dostosowano do faktycznych potrzeb i możliwości jednostek samorządu terytorialnego minimalny standard placówek i poziom standardu zatrudnienia pracowników;
- podwyższono dofinansowanie z 200 zł do 300 zł na miesiąc na 1 seniora w ramach kosztów funkcjonowania placówki Dziennego Domu „Senior+”, a także zwiększono kwotę maksymalną przeznaczoną na jego utworzenie z 250 tys. zł do 300 tys. zł;
- przekazano Urzędowi Wojewódzkim sprawy związane z zawarciem i rozliczeniem umów, aby usprawnić realizację programu.

Wysokość środków przeznaczonych na Program „Senior+” jest wystarczająca i adekwatna do potrzeb samorządów. W poprzednich edycjach Programu, zaplanowane środki na jego realizację nie były w pełni wykorzystywane. W 2015r. zaplanowano 25 mln zł, a wydatkowano jedynie ok. 21 mln zł. W 2016 roku na Program było przeznaczony 40 mln zł, natomiast zgłoszone zapotrzebowanie było niższe. W efekcie wydano około 11 mln zł.

Od grudnia 2016 roku Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej realizuje **kampanię informacyjną „Bezpieczny i Aktywny Senior”**, która ma podnieść świadomość polskiego społeczeństwa na temat kwestii związanych z bezpieczeństwem oraz aktywnością osób starszych. Do realizacji kampanii włączyli się partnerzy: ZUS, Poczta Polska S.A. oraz TVP S.A.

BEZPIECZNY I AKTYWNY SENIOR

Z myślą o poprawie warunków życia seniorów **od 1 marca 2017 roku minimalna emerytura, renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz renta rodzinna wzrosły o ponad 100 zł do wysokości 1 tys. zł.** W ten sposób osiągnęły one poziom 50% minimalnego wynagrodzenia. Do tej pory najniższa emerytura wynosiła 882,56 zł. Prawo do minimalnej emerytury zyskały kobiety, mające co najmniej 20 lat

stażu pracy i mężczyźni mogący się wykazać 25-letnim stażem. Wszystkie świadczenia zostały też zwaloryzowane. Minimalna gwarantowana podwyżka wyniosła 10 zł.

W trosce o zabezpieczenie zdrowotnych potrzeb najstarszych członków polskiego społeczeństwa resort zdrowia uruchomił projekt 75+. W praktyce oznacza on dostęp do bezpłatnych leków. Przysługują one wszystkim seniorom 75+ uprawnionym do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanym ze środków publicznych.

leki 75+

Jedynym kryterium, obowiązującym w projekcie, jest wiek pacjenta, weryfikowany na podstawie numeru PESEL lub daty urodzenia (w przypadku osób bez numeru PESEL). Podstawą do otrzymania bezpłatnego leku jest wpisanie przez lekarza lub pielęgniarkę POZ (podstawowej opieki zdrowotnej) na receptę litery „S” w polu „kod uprawnień dodatkowych”. Ponadto przepisywany lek musi znajdować się w wykazie bezpłatnych leków. Wykaz ten jest dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia oraz w Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia. Obejmuje leki, które – na podstawie obowiązującego od 1 września 2016 roku obwieszczenia refundacyjnego – są wydawane pacjentom za odpłatnością ryczałtową, 30% lub 50%. Znalazło się w nim 68 substancji czynnych, w tym 6 cząsteczek z ryczałtowym poziomem odpłatności. Umieszczone w wykazie leki pokrywają ponad 81% zapotrzebowania pacjentów powyżej 75 roku życia na leki refundowane z poziomem odpłatności 30%.

W 2015 roku pacjenci po 75 roku życia wydali ok. 860 mln zł na leki refundowane. **Dzięki projektowi 75+ rachunki seniorów w tym wieku zmniejszą się od 40% (w 2016 roku) do 60% (w kolejnych latach).**

W pierwszym pełnym roku obowiązywania projektu 75+ na jego finansowanie zostanie przeznaczony 564 mln zł. Kwota ta w kolejnych latach będzie sukcesywnie wzrastać, osiągając w 2025 roku poziom ponad 1 203,2 mln złotych.

10. Udogodnienia w dostępie do świadczeń

W wyniku uchwalenia przez parlament w połowie lipca 2017 roku pakietu zmian dla rodzin został ujednoczony termin składania wniosków o różne formy wsparcia.

W efekcie już od 1 sierpnia można składać wnioski o świadczenia wychowawcze, ale także o świadczenia rodzinne oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Przyjęte rozwiązanie to z jednej strony oszczędność czasu dla rodzin, a z drugiej usprawnienie pracy urzędników, którzy szybciej rozpatrzą złożone przez rodziny wnioski.

1 sierpnia

ujednoczony termin składania wniosków o różne formy wsparcia

Co ważne, złożenie kompletnego i prawidłowo wypełnionego wniosku w sierpniu daje gwarancję ciągłości otrzymywania świadczenia wychowawczego.

Formularze wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o świadczenia wychowawcze udostępnia podmiot realizujący te świadczenia w danej gminie. W praktyce są to urząd miasta/gminy, ośrodek pomocy społecznej lub inna jednostka organizacyjna wyznaczona w danej gminie (np. centrum świadczeń).

Wypełniony wniosek można złożyć osobiście lub listownie. Jednak Ci, którzy chcą ubiegać się o świadczenia wychowawcze bez wychodzenia z domu, mogą to zrobić online. Mają do wyboru aż 4 kanały. Wśród nich: ministerialny portal Emp@tia, Profil Zaufany, PUE ZUS – Platformę Usług Elektronicznych ZUS oraz bankowość elektroniczną.

Warto zaznaczyć, że – w myśl nowych przepisów – począwszy od 2018 roku zainteresowani będą mogli składać wnioski o wszystkie wspomniane świadczenia drogą elektroniczną już w lipcu.

Kolejne ułatwienie dla rodzin to udostępnione na portalu Emp@tia przyjazne kreatory wypełniania wniosków o wszystkie świadczenia dla rodzin. Są to bardzo

czytelne i przejrzyste narzędzia, które umożliwiają wykonanie tego zadania w sposób niezwykle prosty, a wręcz intuicyjny.

Jeśli wniosek o świadczenie wychowawcze zostanie wysłany drogą elektroniczną, za pośrednictwem ministerialnego Portalu Informacyjno-Usługowego Emp@tia, cała korespondencja z gminą będzie prowadzona również drogą elektroniczną. W takim wypadku korespondencja z gminy trafia do wnioskodawcy na utworzone przez niego konto na stronie empatia.mrpips.gov.pl.

11. Obraz polskich rodzin

Dobra sytuacja w państwie w znacznym stopniu zależy od sytuacji demograficznej. **Liczba obywateli, a tym samym rodzin decyduje o sile, rozwoju, przyszłości i podmiotowości państwa.** Obraz sytuacji demograficznej po 1989 roku był coraz gorszy. Współczynnik dzietności kształtował się poniżej granicy niskiej dzietności. W 2016 roku wynosił 1,36. To jednak o 0,05 więcej niż rok wcześniej. Aby naród nie wymierał, wskaźnik dzietności powinien być na poziomie nie mniejszym niż 2,1.

Należy pamiętać, że główne trendy demograficzne w Polsce to nie tylko spadek dzietności, ale także wydłużenie przeciętnego trwania życia. To zaś prowadzi do starzenia się polskiego społeczeństwa. Co ważne, niska dzietność skutkuje spowolnieniem tempa wzrostu ekonomicznego, wywołanego spadkiem liczby osób mogących pojąć zatrudnienie oraz wzrostem obciążenia ekonomicznego młodego pokolenia. **Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom demograficznym jest możliwe m.in. dzięki spójnej i długofalowej polityce rodzinnej, która nabrała realnego znaczenia wraz z wprowadzeniem programu „Rodzina 500+”.**

Rząd nie oszczędza na rodzinach. **Polityka na rzecz rodzin to inwestycja**, która opłaca się nam jako wspólnotnie. **Wydatki na ten cel stanowią dzisiaj ponad 3% PKB**, podczas gdy w 2015 roku było to 1,8% PKB, a w 2011 roku – 1,3% PKB. **Jesteśmy w czołówce państw europejskich, które inwestują w rodzinę.**

Po roku funkcjonowania programu „Rodzina 500+” można śmiało powiedzieć, że spełnił on postawione przed nim cele. **Choć procesy demograficzne są długotrwałe, to już teraz wiadomo, że prawie każdy miesiąc, na który oddziaływał program**

3% PKB

stanowią wydatki na
politykę rodzinną

„Rodzina 500+”, przyniósł wzrost urodzin. W styczniu br. przyszło na świat o 2,2 tys., w lutym o 1,3 tys., a w marcu o 1,8 tys. więcej dzieci niż w analogicznych miesiącach roku ubiegłego. W I półroczu tego roku urodziło się 200,1 tys. dzieci, a więc o 14,6 tys. więcej niż w I półroczu 2016 roku.

200,1 tys.

dzieci urodziło się w I półroczu 2017 r.

to o 14,6 tys. więcej r/r

O tym, że polskim rodzinom żyje się coraz lepiej, świadczy wyraźna poprawa ich sytuacji materialnej. **W 2016 roku gospodarstwa domowe osiągały wyższe dochody i ponosiły większe wydatki. Wzrosła nadwyżka dochodów nad wydatkami**, co dało gospodarstwom domowym większe możliwości oszczędzania. Poziom przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na osobę w zaokrągleniu do 1 zł wyniósł w 2016 roku 1475 zł i był realnie wyższy o 7,0% od dochodu z roku poprzedniego (w 2015 roku wzrost realny wyniósł 4,3%). W ujęciu realnym była to najwyższa dynamika od 2008 roku, czyli końcówki okresu boomu gospodarczego (wtedy dochód realny wzrósł o 8%).

Źródłem realnego wzrostu dochodów w 2016 roku było głównie świadczenie wychowawczego z programu „Rodzina 500+”. Najwyższy wzrost przeciętnego dochodu miał miejsce wśród małżeństw z 3 lub większą liczbą dzieci na utrzymaniu (o 25,2%). Miało na to wpływ właśnie wprowadzenie świadczenia wychowawczego.

Uruchomione od 1 kwietnia 2016 r. **świadczenie wychowawcze z programu „Rodzina 500+” stanowiło przeciętnie w gospodarstwach domowych otrzymujących to świadczenie 16,8% dochodów rozporządzalnych na 1 osobę** (na podstawie wyników za II–IV kwartał).

Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych na osobę w 2016 roku osiągnęły wartość 1132 zł i były realnie wyższe o 4,3% od wydatków z roku 2015. Jednocześnie stanowiły 76,7% dochodów (w 2015 r. – 78,7%). Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne wyniosły średnio 1083 zł i były realnie wyższe o 4,5% w stosunku do 2015 roku (w 2015 r. wzrost realny wydatków i wydatków konsumpcyjnych wyniósł ok. 2%).

W II kwartale 2017 roku PKB wzrosło realnie o 3,9% w porównaniu do analogicznego okresu sprzed roku. Według prognoz Ministerstwa Finansów w 2017 roku można oczekiwać wzrostu PKB w Polsce o 3,6%. W przyszłym roku wzrost może wynieść 3,8%.

3,9%

wzrost PKB w I półroczu 2017 r. r/r

Za wysoką dynamikę wzrostu odpowiada w dużej mierze konsumpcja prywatna. Ta zaś w ostatnich kilku kwartałach regularnie się poprawia. W II kwartale 2017 roku wzrost spożycia prywatnego wyniósł 4,9% w porównaniu z tym samym okresem w poprzednim roku. Jednocześnie był wyższy niż IV kwartał 2016 roku (4,5%) i w I kwartale 2016 roku (3,4%). To zresztą najwyższy wynik od końca 2008 roku.

Jak już wspomniano, **wśród polskich rodzin spadło ubóstwo – zarówno skrajne, jak i relatywne.** Dotyczy to wszystkich grup społeczno-ekonomicznych. Z jednej strony wpłynęło na to świadczenie wychowawcze, a z drugiej – dynamiczna poprawa sytuacji na rynku pracy.

W 2016 roku zmiany w polityce rodzinnej dotyczyły przede wszystkim wsparcia o charakterze finansowym. Polegały na wprowadzeniu nowych świadczeń: świadczenia wychowawczego (w ramach programu „Rodzina 500+”) i świadczenia rodzicielskiego oraz

zmian wysokości kwot i progów dochodowych uprawniających do zasiłku rodzinnego (w tym wprowadzenie mechanizmu „złotówka za złotówkę”).

Świadczenie wychowawcze trafia przede wszystkim do: rodzin z dwójką dzieci, rodzin wielodzietnych, rodzin mieszkających na wsi oraz rodzin ubogich.

Największymi beneficjentami świadczenia wychowawczego są trzy pierwsze grupy decylowe – to w nich w efekcie wprowadzenia świadczenia dochód rozporządzalny na osobę wzrósł w największym stopniu w ujęciu relatywnym.

Warto odnotować, że miesięczna **liczba beneficjentów zasiłku rodzinnego wzrosła w 2016 roku**

o ok. 150–200 tys. osób w stosunku do 2015 roku. Zasiłek rodzinny (bez dodatków) stanowił istotne źródło dochodu pierwszej grupy decylowej (ok. 10%).

Wydatną pomocą dla rodzin jest również świadczenie rodzicielskie. Przysługuje ono rodzicom nieposiadającym prawa do zasiłku macierzyńskiego lub pobierającym zasiłek niższy niż tysiąc złotych. W 2016 roku świadczenie rodzicielskie otrzymało ok. 20% rodziców nowo narodzonych dzieci (80 tysięcy osób miesięcznie).

Podstawowa kwota wydatków na rodziny z dziećmi została oszacowana na 59,8 mld zł w 2015 r. W porównaniu z 2014 r. kwota ta wzrosła o 6%, tj. nieco wolniej niż w poprzednim roku (9,3%).

